

# **Kirkon konservaattorin raportti Kuopion seurakunnan pyhäköistä seurakunnantarkastusta varten**

Raportissa tarkastellaan Kuopion seurakunnan neljäntoista kirkon ja kolmentoista tsasouan ikonien sekä interiöörien kuntoa. Tarkastetut pyhäköt ovat pääosin siistejä ja hyvin pidettyjä. Pyhäkköjen hoitamisesta vastaavat henkilöt vaikuttivat ammattitaitoisilta ja asiaan omistautuneilta. Seurakunnalla on hyvä ja selkeä kiinteistöstrategia, jota päivitetään säännöllisesti. Pyhäkköjen lakkauttamiskysymyksiin liittyy tietysti aina suuria tunteita, mutta realiteetit ovat tuskallisen selvät, eikä toimintaa tai saneerauksia voida rahoittaa pelkillä tunnesyillä. Seurakunnan kalustoluettelo on siirretty pioneerihankkeena arvoesineluettelojärjestelmä Arviin. Pyhäkköjen ikonit ja esineistö ovat ajallisesti, tyylillisesti ja materiaaliteknisesti hyvin vaihtelevaa. Kuopion seurakunnassa on keskivertoa enemmän epäloogisuutta vanhan ja arvokkaan esineistön sijoittelussa. Vanhaa ja arvokasta sakraaliesineistöä ja ikoneja on murtosuojaamattomissa ja kylmillään, tai pienellä peruslämmöllä olevissa tsasouissa, joissa toimitetaan palveluksia vain muutamia kertoja vuodessa. Katedraalin seinillä taas, jonne nämä edellä mainitut ikonit kuuluisivat, on uusia ikoneita. Pyhäkköjen murto- ja paloturvallisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

## **Edeltävässä seurakunnantarkastuksen raportissa akuuteiksi listatut**

**konservointikohteet on kaikki tehty, tai ovat juuri työn alla.** Sen sijaan kirkon konservaattorin viime raportissa ohjeistamien, esineistön säilymiseen ja turvaamiseen tähtäävien toimenpiteiden toteutuksessa on toivomisen varaa.

## **Yleistä**

Seurakunnan esineistöä vietiin arvoesineluettelojärjestelmä Arviin ohjelman testausvaiheessa. Valitettavasti varsinaisen ohjelman ilmestyttyä jo talletettu informaatio jouduttiin poistamaan ohjelmasta ja aloittamaan työ uudestaan. Seurakuntien liitosten myötä olemassa olevien kalustoluetteloiden taso on Kuopion seurakunnassa hyvin vaihteleva. Dokumentointi on osittain huolellista ja ammattimaista, eli informaatio on helppo siirtää Arviin. Osin taas dokumentointi on sen verran suurpiirteistä, että puuttuvien tietojen täydentäminen vaatii Arvia päivittäväältä aika paljon työtä. Tietojen Arviin siirtämistä tekee tällä hetkellä kanslisti, mutta työhän ei pääty siihen, kun viimeisen esineen tiedot on viety ohjelmaan. Esineiden

siirrot, joita Kuopion seurakunnassa lähivuosina tulee olemaan paljon pyhäkköjen sulkemisten vuoksi, tulee päivittä Arviin. Samoin on konservointien laita. Onkin hyvin tärkeää, että seurakunta määrittää kenen henkilöstöön kuuluvan työnkuvaan Arvin ylläpito jatkossa kuuluu, jotta päivitykset tulee tehtyä ajallaan.

Seurakunnan pyhäkköjen määrä, suhteessa jäsenmäärään ja alueen väestöennusteeseen puhuu karua kieltä kiinteistökanan supistamisen akuutista tarpeesta. Tähän seurakunnan selviytymisen kannalta hyvin merkittävään asiaan on tartuttu esimerkillisesti realistisen kiinteistöstrategian kautta. Lakkautettavien pyhäkköjen kohdalla tulee muistaa dokumentaation tärkeys: arkkitehtuuri, interiööri ja esineistö tulee dokumentoida huolellisesti. Tästä on hyvänä esimerkkinä Haatalan pyhän Ristin tsasounan sulkeminen, josta tehtyä prosessikaaviota voidaan käyttää apuna tulevissa vastaavanlaisissa tapauksissa. Mikäli lakkautetussa pyhäkössä epäillä sisäilmaongelmia, tulee esineistö ehdottomasti puhdistaa huolellisesti ennen uuteen sijoituspaikkaan siirtämistä. Ikonit voi puhdistaa vain ja ainoastaan koulutettu konservaattori. Vaikka suljettu pyhäkkö olisi sisäilmaltaan terve, olisi esineistön uudelleensijoitus hyvä kohta teettää ikoneille ja sakraaliesineistölle pintapuhdistus. Toimenpide kun ei ole kustannuksiltaan suuri ja nokisen, sekä tomuisen esineistön siirtely paikasta toiseen ei ole myöskään esineturvallisuuden kannalta järkevää.

Kirkkomme kulttuuriperinnön säilyttämisen näkökulmasta olisi erittäin tärkeää, että seurakunnan alueella säilyisi yksi, mahdollisimman alkuperäisessä asussaan oleva jälleenrakennuskauden pyhäkkö. Siis sellainen, jonka interiööriä ei ole laitettu uusiksi ikonien/ikonostaasin osalta ja jossa on, tai johon voidaan sijoittaa tikkurilansilkkiä kirkkotekstiilejä ja jälleenrakennuskauden sakraaliesineitä. Seurakunnan tulee myös sitoutua kys. pyhäkön interiöörin säilyttämiseen alkuperäisessä asussa. Jälleenrakennuskausi pyhäkköineen muodostaa niin keskeisen osan Kuopion seurakunnan historiaa, että siitä on kyettävä jättämään tuleville polville muistoksi ja esimerkiksi edes yksi pyhäkkö. Tähän tarkoitukseen soveltuisi luontevasti Sukevan pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin tsasouna.

Tiloja, joissa on taide- tai historiallista esineistöä, ei saa otsonoida. Monet otsonointipalveluja myyvät yritykset kauppaavat tällä hetkellä palveluitaan seurakunnille. Otsonointi aiheuttaa materiaalien pinnoille voimakkaan hapettumisreaktion, joka vaikuttaa sekä uusiin että vanhoihin pintamateriaaleihin vanhentavasti/vaurioittavasti. Mikäli tila jostain syystä pitää otsonoida, se pitää tyhjentää täysin. Museovirasto on sallinut otsonointeja vain tulipalokohteisiin, joissa palokaasujäämiä ja hajua on neutraloitu. Tilat ovat näissä

tapauksissa olleet tietysti tyhjinä. Mikäli otsonointia halutaan käyttää kosteus- tai homevaurioiden korjaamiseen tai niistä johtuvien hajuhaittojen poistamiseen, kannatta huomioida THL:n suositukset. Heidän mukaansa otsonointi ei korjaa/ratkaise kosteudesta tai homeesta aiheutuvaa haittaa/vauriota, eikä myöskään niistä koituvaa hajua. ”Tutkimustieto osoittaa, että suureltaan otsonipitoisuudet eivät pysty tuhoamaan sieni- tai bakteerikasvustoa rakennusmateriaaleista. Kosteus- ja homevauriot tulee korjata ja sen jälkeen siivota tila pölyttömäksi ja homeettomaksi sekä puhdistaa irtaimisto. Näin myös vauriosta mahdollisesti aiheutuva hajuhaitta voidaan saada pois”, toteaa THL:n erikoistutkija Hanna Leppänen. Monissa pyhäköissä ilmanvaihtoa on lähiaikoina tehostettu, mikä näyttäytyikin terveempänä sisäilmana monessa kohteessa. Mahdollisista ongelmista kielivää oirehtimista (jo lyhyellä kiertokäynnillä saadusta altistuksesta) saimme Siilinjärven kirkosta.

Mikäli pyhäkköihin hankitaan ilmalämpöpumppuja, tulee niitä käyttävien henkilöiden pitää mielessä, että pumppuja on käytettävä maltillisesti. Ilmalämpöpumput nostavat lämpötilan pyhäkössä nopeasti ja samalla kuivattavat ilmaa voimakkaasti. Nämä molemmat tekijät, nopeat muutokset lämpötilassa ja sitä myöden ilmankosteudessa, ovat tuhoisia sekä puulle- että kankaalle maalatulle taiteelle. Lämpötilaa tulee nostaa hitaasti, jotta ikonit ehtivät akklimatisoitua ympäristön olosuhteisiin. Mikäli muutos on liian nopea, ikonit vaurioituvat ja vaativat konservointia, mikä taas vaatii seurakunnalta taloudellisia resursseja. Sama pätee tietysti myös muihin lämmitysmuotoihin. Erityisen tuhoisaa nopea ja radikaali lämmitys on kohteissa, jotka ovat kylmillään tai joissa on vain pieni peruslämpö. Tällaisissa pyhäköissä ikonit saattavat vaurioitua nopeastikin liiasta lämmityksestä. Useissa muiden seurakuntien pyhäköissä joihin ilmalämpöpumppuja on viime aikoina hankittu, on niiden sijoituspaikka epäonnistunut. Pumppu puhaltaa usein suoraan lampukoihin, aiheuttaen ikonien ja interiöörin nokiintumista. Kuopion seurakunnan pyhäköissä ilmalämpöpumppujen sijoittelu on onnistuneempaa, joskin usein väistämätön esteettinen haitta on merkittävä. Ehkä lähitulevaisuudessa on saatavilla pienempiä ja väritykseltään tiloihin paremmin sopivia laitteita. Edellä mainituista syistä museovirasto suhtautuu ilmalämpöpumppujen asentamiseen historiallisesti merkittäviin kohteisiin hyvin varauksellisesti.

Ehtoolliskalustoja ei tule säilyttää valmistuspöydällä palvelusten ulkopuolella. Kaikissa seurakunnan pyhäköissä (joista suurin osa on murtosuojaamattomia), joissa kierroksen aikana vierailimme, ehtoolliskalusto oli esillä valmistuspöydällä. Tsasounissa tulisi käyttää (ja tarpeen mukaan säilyttää) vain uusia ja huokeita ehtoolliskalustoja. **Ehtoolliskalustot tulee**

**säilyttää lukollisessa, ikkunattomassa kaapissa.** Samoin. kuin pyhäköissä mahdollisesti olevat vanhat käsiristit, evankeliumikirjat, yms. sakraaliesineet, jotka eivät juuri sillä hetkellä ole käytössä. Arvokkaimpien ja vähän käytössä olevien/ käytöstä poistettujen sakraaliesineiden paikka on kassakaapissa/holvissa. Monissa seurakunnan kirkoista on ehtoolliskaluston lisäksi muutakin arvokasta esineistöä, kuten kullatusta hopeasta valmistettuja vanhoja artoforoneita, käsiristejä ja evankeliumikirjoja. Näissä pyhäköissä ei ole murtosuojausta ja vanha sekä arvokas esineistö on vaarassa. Vanhaa sakraaliesineistöä tulisi koota alueellisiin pääpyhäköihin, jotka tulisi murtosuojata. Muihin pyhäköihin tulisi sijoittaa tilalle uudempaa tai vähemmän arvokasta esineistöä. Mikäli tsasounassa toimitetaan liturgia pari kertaa kesässä tai vain jopa kerran kerran vuodessa, tarviitseko siellä olla oma ehtoolliskalusto?

Vanhoja evankeliumikirjoja ei pidä säilyttää pinottuna. Paino ja pinoamisesta syntyvä mekaaninen kulutus vaurioittavat koristeltuja kansia ja kirjojen sidosta. Vanhoja sakraaliesineitä, kuten uusiakaan, ei tule säilyttää hujan hajan kaapeissa. Pyhiä esineitä tulee kohdella ja säilyttää kunnioittavasti ja vanhoja sakraaliesineitä vielä niiden museaalinenkin arvo huomioiden.

Ikonien, sakraaliesineiden ja kirkkotehtiilien säilytyksessä tulee huolehtia kosteus-, lämpö- ja valaistusolosuhteista. Esineet vaurioituvat suurista ja nopeista lämpötilan ja kosteuden vaihteluista, sekä voimakkaasta valoaltistuksesta Tästä syystä maalauksia ja tekstiilejä ei saa sijoittaa kuumien patterien läheisyyteen, tai ilmalämpöpumppujen puhallusilman tielle. Metalliesineet tulee säilyttää kuivassa ja lämpimässä tilassa. Kosteus aiheuttaa metalliesineisiin korroosiota ja tinaan tinaruttoa. Metalliesineitä ei saa säilyttää metallisella hyllyllä. Jos muuta mahdollisuutta ei ole, hylly tulee peittää silkkipaperilla tai pehmeällä kankaalla. Metalliesineitä tai tekstiilejä ei saa säilyttää tammipuisissa kalusteissa, koska tammen erittämä parkkihappo vaurioittaa niitä. Ikonien ja maalausten ripustuksessa ei saa käyttää narua, vaan rautalankaa. Ikonien ripustus ei saa olla kiilassa (taustan tukipuussa), koska puun kosteuseläessä ripustus halkaisee kiilan ja ikoni putoaa seinältä. Laudan kuivuessa voimakkaasti talvella, kutistunut kiila ripustuksineen saattaa jäädä seinälle ja ikoni päätyä lattialle. Painavampien ikonien alla tulee olla tuki, kuten seinään kiinnitetty hylly tai kulmaraudat (tassut). Analogilla kunnioitettavina olevat vanhat ikonit tulee suojata kiotalla.

Alueellisten pääpyhäkköjen suhteellista ilmastokosteutta tulee seurata hankkimalla niihin kosteusmittari. Ideaali suhteellinen ilmastokosteus on 45-65 prosenttia ja lämpötila noin 20 astetta. Kuivina talvikuukausina olisi tärkeä seurata ilmastokosteutta ja sen laskiessa alle 45 %:n tuoda tilaan ilmastokostuttimia. Tälläkin toimenpiteellä säästetään merkittävästi konservointikustannuksissa. Vanha ja arvokas metalliesineistö kuuluu vähän jokaisella puhdistuskerralla, puhumattakaan hopeoituista tai kullatuista esineistä, joiden pinnoite voidaan tuhota yhdellä väärin tehdyllä puhdistuksella. Jyväskylän seurakunnan diakonin, isä Ville Maahisen ja hänen vaimonsa Hannelen (Kurkipellon paja) rautaista osaamista metallisen sakraaliesineistön huoltoon ja korjaamiseen liittyvissä asioissa kannattaa hyödyntää. Heidän ammattitaitoisen työnsä jäljet näkyvät ortodoksisissa kirkoissa kautta maan. Muun esineistön ja kirkkotekstiilien säilytys- ja puhdistusohjeet löytyvät Ortodoksisten nuorten liiton julkaisemasta ”Pyhäkön käsikirja” -opuksesta. Lisäkysymysten ilmetessä tai hankalien esineiden ollessa kyseessä tulee ottaa yhteys kirkon konservaattoriin. Tekstiilikonservointiin liittyvissä kysymyksissä kannattaa olla yhteydessä Suomen käsityön museon konservointikeskukseen Jyväskylässä.

Monissa kirkkomme seurakunnissa merkittävimmän pyhäkköjen interiööreihin ja esineistöön kohdistuvan haitan on aiheuttanut seurakunnan käyttämä lampukkaöljy. Halvan ja epäpuhtaan parafiiniöljyn käytöstä syntynyt noki on kerryttänyt seurakunnille mittavia kustannuksia interiöörien ja esineistön puhdistuksen suhteen. Vahva nokikerros tekee lisälaskua konservointiin menevien ikonien kohdalla ja myös interiöörien maalaustarpeen muodossa. Hyvälaatuisen parafiiniöljyn tunnistaa viskositeetista. Mitä paksumpi öljy, sitä parempilaatuisempi. Huolimatta öljyn laadusta, on kiinnitettävä erityistä huomiota lampukoiden liekkiin ja sydänlangan puhdistamiseen. Liekki tulee pitää pienenä ja joka kerta lampukoita sytytettäessä olisi hyvä pyöräyttää sormilla karsta pois sydänlangasta. Mitä puhtaampi sydän on, sitä vähemmän öljystä tulee palojätettä, ts. nokea. Eräissä tarkastetuissa kohteissa oli lampukoita liian lähellä ikonia, ja niistä on kirjaus kys. pyhäkön kohdalla. Suitsutuspihkan ja hiilen valinta vaikuttavat myös merkittävästi noen määrään pyhäkössä. Mitä enemmän valkoista kumijauhetta pihkassa on, sitä enemmän se nokeaa. Nopeasytytteiset suitsutushiilet lisäävät myös pyhäkön nokeentumista (sekä sytytettäessä että palaessaan). Palveluksissa käytettävän pihkan määrä tulee mitoittaa kunkin pyhäkön koon mukaan. Tämä ei ole tärkeää vain interiöörin noettumisen vuoksi, vaan myös papiston ja kanttorien työsuojelullisesta näkökulmasta.

Tuohukset tulee AINA sammuttaa tukahduttamalla. Tuohusta puhallettaessa palavan sydänlangan ympärillä oleva kuumin vaha saattaa lentää pieninä roiskeina jopa kolmen metrin päähän. Vaharoiskeet likaavat ikoneita, riisoja, kirkkotekstiilejä, mattoja, ikonostaasin puuosia ja lattiaa, ja kerrannaisvaikutus aiheuttaa merkittäviä kustannuksia seurakunnalle. Kaikkia seurakunnan vahtimestareita, isännöitsijöitä ja vapaaehtoisia tulee ohjeistaa tuohusten oikeasta sammutustavasta. Tämä on erittäin kustannustehokasta ennaltaehkäisevää konservointia. Samoin lampukoita sammutettaessa pitää myös olla varovainen, koska lämmennyt parafiiniöljy roiskuu helposti voimakkaasti puhallettaessa.

Pyhäkköjen valaisimissa tulee käyttää interiööriin sopivia lampuja (esim. kynttilälamppuja), joiden valo on sävyltään lämmintä. Kylmän sävyiset ja hyvin kirkkaat lamput eivät kuulu kirkkotilaan. Lamppujen väriämpötilaa mitataan kelvineillä (K), mitä korkeampi kelvin-arvo on, sitä valkoisempaa lampun tuottama valo on. Runsaasti kullattuja pintoja sisältävään historialliseen interiööriin tulisi valita lampuja, jotka ovat 2700K-3200K.

Kuopion seurakunta jaetaan viiteen alueeseen, jonka järjestystä myös raportti noudattaa:

- 1) Keskinen alue
- 2) Pohjoinen alue (ent. Iisalmen srk)
- 3) Läntinen alue
- 4) Eteläinen alue (ent. Rautalammin seurakunta)
- 5) Itäinen alue

**Kaikki raportissa mainitut konservointitoimenpiteet, mukaan lukien puhdistamiset, tulee teettää kirkon konservaattorin hyväksymällä, koulutetulla konservaattorilla.**

Seuraavassa konservoitavat kohteet akuuttiusjärjestyksessä:

1. Katedraalin artoforionin ikonien väri-irtoamien kiinnitys
2. Katedraalin oikealla kiirossilla oleva Pyhän Kolminaisuuden ikonin väri-irtoama
3. Kiuruveden Golgataryhmä (Risti Alapitkän tsasounassa)
4. Toivalan tsasounan Petroksen maalaama pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän puhdistus ja sijoitus katedraaliin
5. Rautalammin neljä isoa ikonia kirkkosalin seinällä
6. Alapitkän tsasounan deisis -ikonit (esirukousryhmä)

7. Kiuruveden ikonostaasin arkkienkelit ja seurakuntasalin Kristuksen ylösnouseminen
8. Iisalmen kirkon alttarintakainen saattoristi
9. Iisalmen kirkon parvella olevat neljä suurta öljyvärein puupohjalle toteutettua ikonia
10. Lapinlahden kaikkien pyhien analogi-ikoni
11. Suonenjoen alttarissa oleva pyhä Nikolaos
12. Suonenjoen ikonostaasin pyhän portin ikonit ja kirkon viiden vanhan juhlaikonin konservointi
13. Alapitkän pyhittäjä Sergei Radonežilaisen ikonin konservointi ja siirto katedraaliin
14. Siilinjärven apsis-ikonin ja ikonostaasin ikonien pintapuhdistus ja uudelleenlakkaus
15. Juankosken apsis-ikonin ja ikonostaasin ikonien pintapuhdistus ja uudelleenlakkaus
16. Vesannon Kristus Kaikkivaltias, jossa suomenkieliset tekstit. Konservoinnin jälkeen sijoitus Pielaveden kirkkoon.

Edellä mainitut kohteet tulee olla konservoituna seuraavaan seurakunnantarkastukseen mennessä. Näistä neljään ensimmäiseen seurakunnan kannattaa hakea kirkollishallitukselta konservointiavustusta jo syksyllä 2026, jotta ne saadaan mahdollisimman nopeasti työn alle. Kirkon konservaattori pyytää seurakunnalle näistä kolmesta kohteesta kustannusarviot Papinniemen Konservointi Oy:ltä.

Tarkkailtavia kohteita ovat:

1. Katedraalin Golgataristin Kristuksessa olevat syvät vertikaalihalkeamat
2. Seurakuntasalin Ylösnousemus -seinämaalauksen halkeama
3. Iisalmen kirkon kupolin Kristuksen leuassa oleva vaurio
4. Keiteleen kirkon ikonostaasin Kristus Käsittätehty -ikonin väri-irtoamat

Mikäli edellä mainittujen kohteiden kunnossa tapahtuu muutoksia, tulee ottaa yhteyttä kirkon konservaattoriin. Muiden tässä raportissa listattujen kohteiden konservoinnin tarvetta ja akuuttuutta tarkastellaan seuraavan seurakunnantarkastuksen yhteydessä. Muutoksia konservointitarpeeseen saattaa tulla esim. pyhäkköjen lakkauttamisen vuoksi, kun mahdollisesti homekontaminaatioituneet esineet puhdistetaan ennen uudelleensijoitusta.

# Keskinen alue:

## Kuopion pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän katedraali

-Interiööri on nokinen. Vaaleassa ja runsaasti luonnonvaloa saavassa interiöörissä tulee lampukoiden huoltoon ja suitsutuspihkan määrään kiinnittää erityistä huomiota. Ikonostaasin ikoneissa ei ole suojalaseja ja näin ollen ne noettuvat samaa tahtia seinien ja katon kanssa. Sisämaalaus ja konservaattorin suorittama ikonien puhdistus ovat seurakunnalle suuri menoeriä. Molempia voi kuitenkin ennaltaehkäistä edellä mainituilla keinoilla.

-Katedraalin sivuseinien ripustusta pitäisi järkeistää. Maaseudun talvikausina kylmissä ja kesällä kuumissa pyhäköissä, joissa on harvoin palveluksia, eikä ole murto- tai palosuojausta, on vanhoja, hyvin arvokkaita ja kauniita ikoneita. Katedraalissa, joka on murto- ja palosuojattu ja jossa on tarkkaillut olosuhteet, on taas uusia ikoneita. Osa kirkon seinillä olevista ikoneista, erityisesti juhlaikoneista, ei tasoltaan kestä lähempää tarkastelua. Ehdottaisin, että maaseudun pyhäköistä siirrettäisiin katedraaliin turvaan arvokkaimpia ikoneita ja katedraalin sivuseinien ripustus mietittäisiin uudelleen.

-Altarissa, pyhällä pöydällä olevan artoforionin (pyhien lahjojen säilytyslippaan) pienet ikonit ovat pahoin vaurioituneet, osa niin pahasti, että eivät ole enää pelastettavissa. Jäljellä olevat maalauskerroksen rippeet tulee kiinnittää konservaattorilla ensi tilassa!

-Kirkkosalissa vasemmalla puolella, kahdessa ikonostaasia lähinnä olevissa ikkunoissa olevat valoverhot tulisi olla kaikissa ikkunoissa. Ne tulevat huomattavasti halvemmaksi, kuin UV-kalvojen asentaminen katedraalin ikkunoihin pieni ruutu kerrallaan.

-Oikealla kiirossilla olevassa Pyhän Kolminaisuuden ikonissa on n. 4cm:n kokoinen, ilmakuplamainen väri-irtoama ikonin alalaidan keskiosassa. Vaurio on viime tarkastuksen jälkeen pahentunut ja vaatii konservointia.

-Golgaristin Kristuksessa on voimakkaita, syviä vertikaalihalkeamia. Vaurioita tulee tarkkailla ja mahdollisista muutoksista ottaa yhteyttä kirkon konservaattoriin.

-Solean edessä olevien suurten, uudehkojen analogien kaikkia ikoneita tulisi suojata lasi. Nyt se puutuu vasemmalta, ikonilautojen vaihtelevan paksuuden vuoksi. Kyseisille analogeille valikoituneita ikoneita voisi hieman järkeistää.

-Varastossa oleva, kirkon alkuperäiseen esineistöön kuuluva ”Rukous Getsemanessa” tulisi konservoida ja sijoittaa katedraaliin. Sille olisi sopiva paikka esimerkiksi alttarissa Kristuksen syntymä -ikonin paikalla.

**-Pyhäkön henkilöstöä ja vapaaehtoisia tulee opastaa sammuttamaan tuohukset tukahduttamalla, ei puhaltamalla. Jokainen tuohus, joka sammutetaan puhaltamalla, on kuluerä seurakunnalle. Ikoneista ja ikonostaasista vahat voi poistaa vain ja ainoastaan konservaattori, joka laskuttaa siitä seurakuntaa. Kirkkotekstiileistä, matoista, lattiasta, jne. vahat poistaa palkattu henkilökunta, jonka resursseja voitaisiin suunnata tärkeämpiinkin tehtäviin. Vigiliassa, jossa olin tarkastuskierroksen aikana, henkilö, joka myi tuohuksia ja sammutteli niitä, puhalsi voimalla kaikki tuohukset sammuksiin.**

-Vaikka katedraalissa on murtosuojaus, kannattaisi valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto säilyttää silti lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Seurakuntasalin Ylösousemus -seinämaalauksen vasemmassa reunassa oleva halkeama tarkkailuun.

-Seurakuntasalin analogilla oleva arvokas käsiristi puhdistukseen Kurkipellon pajalle



**Huom! Esineen moniteknisen toteutuksen vuoksi ei saa puhdistaa itse!**

-Seurakuntasalin pyhien Karjalan Valistajien ikoniin nojaavan kasvin siirto ensi tilassa.

# Toivalan Jumalansynnyttäjän kuolonuneen nukkumisen tsasouna

-Suurimmat, vaaleataustaiset ikonit ovat pintahomeessa. Home ei ole vaarallista, mutta aiheuttaa esteettisen haitan. Tällaisessa tapauksessa, kun ikonit ovat uudehkot, eivätkä tasoltaan kovin kummoiset, home voidaan poistaa itse. Ikonit tulisi ensin asettaa suoraan kevätaurinkoon (UV-valo tappaa pintahomekasvustoja) ja muutaman päivän valoaltistuksen jälkeen homelaikut voi pyyhkäistä varovasti pois sinoliin kastetulla pumpulipuikolla.

-Petroksen maalaama pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän ikoni tulee puhdistuttaa Papinniemen konservoinnissa ja siirtää katedraaliin.



# Pohjoinen alue:

## Iisalmen pyhän profeetta Elian kirkko

-Siisti, pääosin hyvin hoidetun oloinen pyhäkkö ja yllättävän vähän noettunut.

-Pyhän pöydän takainen saattoristi on liian lähellä seitsenhaaraista lampukkaa ja ristin yläosa on täysin noettunut. Risti tulee konservoida ennen seuraavaa seurakunnantarkastusta.

Noettumisen lisäksi metallille maalatun ristin maalipinta hilseilee.



-Parvella on neljä suurta, öljyvärein puulle maalattua ikonia, jotka esittävät valittuja tapahtumia evankeliumeista. Ikonit on ilmeisesti siirretty syrjään kirkkosalista seinämaalausten tieltä. Suurikokoiset esineet on pinottu seinää vasten huolimattomasti niin, että yhden ikonin taustan kiinnitysmekanismi on naarmuttanut toisen ikonin kuvapintaa. Esineitä ei ole pakattu/suojattu mitenkään, eikä raskaiden ikonien välissä ole pehmustemateriaaleja. Ikonit on viime tarkastuksen jälkeen siirretty parvella toiseen kohtaan, jolloin ne ovat saattaneet vaurioitua lisää. Papinniemen konservointi Oy:n Riikka Köngäs tulee pyytää paikalle tarkastamaan maalausten kunto ja mahdollisten konservointitoimenpiteiden jälkeen ikonit tulee ripustaa sopivaan paikkaan, esim. Rautalammin pyhän Nikolaoksen kirkkoon. **Kyseisten ikonien silmiinpistävä laiminlyönti tekee niiden konservoinnista ja uudelleensijoituksesta akuutin kohteen, kuten jo edeltävässä raportissa todettiin.**

-Kupolin Kristus Kaikkivaltiaan leuassa olevaa vauriota tulee tarkkailla.

-Ikonostaasin ikonien konservointi tulee ajankohtaiseksi seuraavan seurakunnantarkastuksen jälkeen. Ikoneissa on tummuneita päällemaalauksia, väripuutoksia ja huulipunaa.

Ikonostaasin uudehko kultaus on ilmeisesti tehty niin, että ikonit ovat olleet paikoillaan, koska niiden reuna-alueille on tarttunut lehtikultaa.

-Kliirossilla olevalle, arvokkaalle Jumalanäitiä ja pyhää Nikolaosta esittävälle ikonille tulee teettää kiota. Ikonin voisi asettaa kirkkosaliin analogille kansan kunnioitettavaksi.



-Altтарin sakraaliesineitä sisältävä kaappi tulee järjestää tarkoitustaan vastaavasti.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Keskusanalogilla pidettäville ikoneille olisi hyvä teettää vaihtokehys, jotta ikonit eivät tahriintuisi käytössä.

## Sonkajärven Jumalansynnyttäjän kuolonuneen nukkumisen tsasouna

-Siisti, hyvin hoidetun oloinen pyhäkkö, ei noettunut.

-Pyhäkön vanhin ikoni, pieni pyhän Nikolaoksen riisallinen ikoni kiotassa, on eteisessä heti ulko-ovesta sisään tultaessa. Se tulee siirtää turvallisempaan paikkaan kirkkosaliin.

-Valmistuspöydän takana olevan Kristus Kaikkivaltias ikonin kiotaan tulee hankkia lasi.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Kiuruveden pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän kirkko

-Ikonostaasin kaksi kankaalle maalattua ja vielä konservoimatonta ikonia (arkkienkelit Salafiel ja Mikael) ja seurakuntasalin seinällä oleva Ylösnousemus kaipaavat konservointia. Työ tulee suorittaa ennen seuraavaa seurakunnantarkastusta. Maalauskankeissa on vanhoja, kovettuneita paikkoja, jotka aiheuttavat deformaatioita kankaisiin. Paikkojen kohdalla on myös tummuneita päällemaalauksia. Ikoneissa on runsaasti vaharoiskeita. Pyhäkön henkilöstöä ja vapaaehtoisia tulee opastaa sammuttamaan tuohukset tukahduttamalla, ei puhaltamalla.

-Kiuruveden Golgataryhmään kuuluva risti on Alapitkän tsasounassa. Risti tulee palauttaa Kiuruvedelle ja koko Golgataryhmä tulee konservoida.



Nykyisen ristin sijoittamisesta voi kysyä kirkkomuseo Riisan intendentiltä Katariina Hussolta. **HUOM!!!Golgataryhmää vasten ei saa säilyttää sälää!**

-Ikoni, joka esittää Jumalanäitiä ja Kristus-lastaa seurassaan Johannes Edelläkävijä lapsena, tulisi konservoida ja sille teettää kiota.

-Kuorolle tulee saada kaappi kirjojen ja muun tavaran säilyttämistä varten. Tällä hetkellä ikkunalaute, joka toimii kuoron tavaroiden säilytystasona, on epäsiisti eikä sovi sakraaliin tilaan.



-Kirkkosali ja alttari ovat täynnä erilaista tavaraa ja sen vuoksi sekavia ja levottomia. Esimerkiksi kirkkosalissa on usean tyyppisiä, toisiinsa tyyllillisesti sopimattomia tuoleja, ikkunalaudoilla ortodoksisen kirkkotilaan kuulumattomia enkelipatsaita ja alttarissa sotkuista.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa. Esillä oli hyvin arvokas kalusto.

-Korpiselän kirkon muistelutaulu tulee luovuttaa kirkkomuseo Riisaan.



# Lapinlahden Kaikkien pyhien kirkko

-Erittäin siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Ikonostaasin ja apsis-ikonin konservointi tulee ajankohtaiseksi seuraavan seurakunnantarkastuksen jälkeen. Ikonit kaipaavat pintapuhdistusta ja väripuutosten restaurointia. Ikoneita ei tulisi vihmoa pyhitetyllä vedellä kovin voimallisesti ennen konservointia. Valuva vesi aiheuttaa nyt pinnassa nähtävissä olevat nokiset valumajäljet, joiden päätöskohdassa on pisanan mallinen värinpuutos.

-Kaikkien pyhien analogi-ikonissa on väri-irtoama oikeassa reunassa ja se tulee konservoida.

-Golgataristissä on voimakkaita pohjuste- ja väri-irtoamia. Sen maalanneen taiteilijan saman aiheisia töitä löytyy seurakunnasta useita, eli kys. esineen säilyttäminen tässä pyhäkössä ei ole välttämätöntä. Hiippakunnan piispan kanssa on ilmeisesti jo keskusteltu ristin korvaamisesta uudella. Vanha risti voidaan konservoinnin jälkeen sijoittaa Alapitkän tsasounaan, jonka Golgataristi kuuluu Kiuruvedelle.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Valmistuspöydän yläpuolella oleva Kristuksen käsittätehty ikoni kaipaa konservointia. Siinä on väri- ja pohjusteputoksia kasvoissa ja oikeassa reunassa. Konservointitarve ei tosin ole akuutti.

-Seurakuntasalin seinällä olevan Jumalanäidin Tihvinäläisen ikonin vasemmassa neljänneksessä olevaa halkeamaa tulee tarkkailla. Mikäli se aukeaa vielä selvästi lisää, niin yhteys kirkon konservaattoriin.

-Lapinlahden ja Alapitkän isännöitsijä on erittäin aktiivinen ja osaava. Hän pystyy tekemään niin tarvittavat korjaukset, kuin irtaimiston päivityksetkin itse.

## Salahmin pyhän Nikoalos Ihmeidentekijän tsasouna

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Kirkkosalissa olevat kaksi vanhaa ikonia tulee siirtää katedraaliin. Toinen ikoneista on Konevitsan Jumalanäiti ja toisessa on kuvattu pyhä arkkienkeli Gabriel ja pyhä apostolienvertainen Tekla.



Alttarissa, valmistuspöydän takana on Maila Mäkisen maalaama pyhittäjäisien Sergei ja Herman Valamolaisen ikoni, jonka voisi siirtää kirkkosaliin jommankumman ikonin tilalle. Valmistuspöydän lampukka on muutenkin liian lähellä kys. ikonia, ja aiheuttaa nokiintumista.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Sukevan pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin tsasouna

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Martha Neiglick-Platonoffin maalaamissa ikonostaasin ikoneissa pientä väri-irtoamaa, ei edellytä toistaiseksi toimenpiteitä. Tilanne tarkastetaan seuraavan tarkastuksen yhteydessä.

-Altтарin seinällä oleva, enkaustiikalla toteutettu Kristus tulinen katse -ikoni on tuhoutunut kylmyyden seurauksena. Ikoni ei ole korjattavissa ja se tulee tuhota polttamalla.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Pyhäkkö on säilynyt poikkeuksellisen hyvin jälleenrakennuskauden asussa ja se tulisi myös säilyttää niin. Sivuseinillä olevat sofrinolaiset painokuvat tulisi korvata jälleenrakennuskauden ikoneilla. Niitä on poistettu pyhäköistä niin runsaasti, että valinnanvaraa luulisi olevan.

## Kytökylän Jumalansyntyttäjän syntymän tsasouna

-Hyvin pidetty ja siisti pyhäkkö.

-Martha Neiglick-Platonoffin maalaamissa ikonostaasin ikoneissa pientä väri-irtoamaa, ei edellytä toistaiseksi toimenpiteitä. Tilanne tarkastetaan seuraavan tarkastuksen yhteydessä.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Tikkurilansilkkiiset kirkkotekstiilit ovat hyvin virttyneet. Pyhäkköön kannattaisi hankkia uudet, yksinkertaiset, ja tilaan sopivat kirkkotekstiilit. Esimerkiksi yksiväristä pellavaa. Päällisliinat voisivat olla käsipaikkoja. Ikonostaasin alaosaan voisi teettää saman tyyppiset pelenat, kuin Sonkajärven tsasounassa.



## Pyhäsalmen pyhän profeetta Elian tsasouna

-Erittäin siisti ja esimerkillisen hyvin pidetty pyhäkkö.

-Ehtoollisen asettamisen pyhän portin päältä voisi korvata maalatulla ikonilla.



- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Karvoskylän Kristuksen kirkastumisen kirkko

-Siisti ja hyvin pidetty, 2010-luvulla tehdyt laajennusosat poikkeuksellisen onnistuneet.

-Vanhat vihkikruunut tulee konservoida Kurkipellon pajassa.



-Pyhän portin arkkipöytä Gabrieliin tulee lisätä teksti.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Alapitkän Pyhän Kolminaisuuden tsasouna

- Golgataristi kuuluu Kiuruveden Golgatariryhmään. Risti tulee palauttaa Kiuruvedelle. Alapitkään voidaan sijoittaa Lapinlahden Golgataristi konservoinnin jälkeen.

**-Kuten viime raportissa on jo mainittu, golgataristin lähellä seinällä roikkuva pyhittäjä Sergei Radonežilaisen ikoni tulee konservoida akuutisti ja sijoittaa katedraaliin.**

**-Samoin kaksipuolinen ikoni (alkujaan kirkkolipusta?) johon on kuvattu pyhittäjäiset Sergei ja Herman sekä Jumalanäidin kuolonuneen nukkuminen, tulee sijoittaa sekä säilymisen, että esineturvallisuuden kannalta sopivampaan pyhäkköön, eli katedraaliin. Sen lisäksi, että nykyinen pyhäkkö ei ole lämpötila- ja kosteusolosuhteiltaan sopiva ikonin säilymisen kannalta, niin tsasouna ei ole murto- tai palosuojattu. Jumalanäidin kuolonuneen nukkumisen ikoni altistuu myös suoralle auringonpaisteelle. Tämäkin ohje on annettu viime raportissa.**





- Takaseinän deisis -ikonit (esirukousryhmä) kaipaavat akuuttia konservointia. Ikonien reunoissa on väri- ja pohjusteputoksia.
- Takaseinän ikonihyllyllä ei tulisi polttaa tuohuksia, koska ne voivat kaatua ikoneita vasten. Ikoneissa on myös runsaasti vaharoiskeita tuohuksista.
- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Läntinen alue:

### Pielaveden pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin kirkko

- Siisti, hyvin hoidettu pyhäkkö.
- Oven päälle, pysyvästi alas otetun Golgataristin paikalle pitäisi saada jotain. Pyhäkköyhteisö voisi esimerkiksi pyytää metropoliittaa maalaamaan paikalle isomman Jumalanäidin kuolonuneen nukkumisen ikonin.

## Keiteleen pyhittäjä Arseni Konevitsalaisen kirkko

-Erittäin siisti ja esimerkillisen hyvin pidetty pyhäkkö.

-Ikonostaasin Kristuksen Käsittätehdysssä ikonissa värialueita, jotka saattavat irrota. Samoin alueita, joissa lakka on rapautunut. Ikonin kuntoa tulee tarkkailla.

-Samoin tulee tarkkailla ikonostaasissa olevan Tihvinäläisen Jumalanäidin ikonin keskisaumaa. Mikäli lautojen saumasta alkaa näkyä valkoista, yhteys kirkon konservaattoriin.

-Altтарin kattokruunuun tulee vaihtaa sävyltään lämpimät lamput. Muualla pyhäkössä on lämmin, sakraaliin tilaan sopiva ja elävää liekkiä sävyltään muistuttava valaistus, mutta alttarissa on liian voimakas ja sinisävyinen valo.

-Diakonin oviin kannattaisi hankkia verhot. Koska ikonostaasissa ei ole sivuovia, altтарin sivuilla olevat hyllyt ja niillä oleva sekalainen tavara näkyvät häiritsevästi kirkkosaliin. Ratkaisu olisi tilaan sopivan sävyiset, yksiväriset ja luonnonmateriaalista, kuten pellavasta valmistetut oviverhot, kuten usein kreikkalaisten kirkkojen ikonostaasin diakonin ovissa on. Kankaan ei kuitenkaan kannata olla kovin vaaleaa, jotta se ei likaannu helposti.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Käärmelahden Kristuksen kirkastumisen tsasouna

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Neljä vanhinta ja arvokkainta ikonia, Jumalanäidin Tihvinäläinen ikoni, Kristuksen ristiinnaulitseminen, Kristuksen kirkastuminen ja pyhän Ristin ylentäminen tulee siirtää lämpimällä kaudella katedraaliin. Ikonit voidaan korvata alkuperäisistä valmistetuilla hyvälaatuisilla printeillä, tai uusilla ikoneilla. Yksi mahdollisuus olisi Haatalan tsasounan uudehko Pyhän Kolminaisuuden ikoni, joka on nyt Maaningan kirkon ulkovarastossa. Se sopisi hyvin alttari-ikoniksi ristiinnaulitseminen sijaan. 1700-luvun ikoneja, joista osa vielä kulttuurihistoriallisesti erityisen merkittäviä, ei voi valitettavasti säilyttää murto- ja palosuojaamattomassa, sekä lämmittämättömässä tsasounassa.



- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Eteläinen alue:

### Rautalammin pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän kirkko

-Siisti ja erittäin hyvin pidetty pyhäkkö.

-Parven kaiteessa olevan pyhittäjä Makarin ikonin voisi sijoittaa alemmas kirkkosaliin niin, että se olisi nähtävissä.

-Iisalmen kirkon hylättyjen neljän suuren ikonin ripustus kirkkosalin seinille.

-Orusjärven kirkosta peräisin olevien neljän ikonin, pyhittäjäisien Sergei ja Herman Valamolaisen, pyhittäjäisien Aleksanteri Syväriläisen ja Arseni Konevitsalaisen, pyhän Johannes Paastoajan ja pyhän Aleksanteri Nevskin kaipaavat akuuttia konservointia.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa. Esillä oleva kalusto hyvin arvokas.

# Suonenjoen Kristuksen kirkastumisen kirkko

-Siisti ja hyväkuntoinen pyhäkkö.

-Alttarissa oleva pyhän Nikolaoksen ikoni kaipaa konservointia. Ikonin riisa on pilattu väärällä puhdistuksella, ja hopeanpuhdistusainetta on valunut myös ikonin pintaan. Ei kuitenkaan yhtä dramaattisesti, kuin alttarissa olevan Tihvinän Jumalanäidin tapauksessa, joka on jo konservoitu.

-Pyhän portin ikonien ja viiden vanhan juhlaikonin värinpuutosten restaurointi ajankohtaista.

-Seurakuntasalissa olevan Tihvinän Jumalanäidin ikonin ripustus kirkkosaliin, hyllylle, jotta se on turvallinen ikonille.

-Varastossa oleva, kankaalle maalattu Kristus Kaikkivaltias esille seurakuntasaliin.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Altтарin kaapissa oleva jälleenrakennuskauden ehtoolliskalusto tulisi puhdistuttaa Maahisilla ja käyttää sitä palveluksissa Sukevalla.



## Vesannon Johannes Kastajan syntymän tsasouna

-Pyhäkkö on hyvin vähällä käytöllä ja hylätyn oloinen. Edellinen palvelus on ollut kesällä ja alttarissa oli pesemättömät jälkiviinikauhat kuivuneine viineineen ja antidoran murut lautasella.

-Tsasounassa voimakas, epämiellyttävä tuoksu, joka johtuu ilmavaihdon puutteesta, Ilma vaihtuu vanhan hormin kautta (muun puutteessa) ja tuloilma haisee siksi noelle.

-Pyhäkön sulkemisen jälkeen ikonostaasin ikonit voisi konservattorin suorittaman puhdistuksen kautta sijoittaa Rautalammille, jossa on jo useita muitakin Salmin Orusjärven kirkon ikoneita.

-Parven kaiteessa oleva Kristus Kaikkivaltias -ikoni (vanha, suomenkieliset tekstit) kaipaa konservointia. Ikonin voisi konservoinnin jälkeen sijoittaa Pielaveden kirkkoon.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Tervon pyhän profeetta Elian tsasouna

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Kirkkosalin vasemmalla seinustalla oleva Ylösnousemus ja 12 kirkkojuhlaa kaipaa akuuttia konservointia.

-Kahdeksankulmainen ristisaattoikoni tulee siirtää konservoinnin kautta katedraaliin ja uusia samalla kantovarsi.

-Konservointia kaipaa myös alttarissa oleva, kankaalle maalattu Ylösnousemus, ei tosi akuutisti.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Altтарin kaapissa olevat, suurikokoiset rovasti Vladimir Tsvetkovin (?) maalaamat ikonit Kristus valtaistuimella, Jumalanäiti ja pyhä Johannes Edelläkävijä tulisi siirtää kirkkomuseo Riisan kokoelmaan.



-Takaseinällä olevat vanhat horugvit (kirkkoliput) tulee siirtää katedraaliin. Edessä olevat ja ikonostaasia peittävät, tilaan hieman liian suuret ja huomiota herättävät horugvit kannattaisi siirtää takaseinälle.



## Syväniemen pyhän arkkienkeli Mikaelin tsasouna

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Altari-ikonin edessä oleva lampukka on liian lähellä ikonia, ja liekki on mahdollisesti ollut liian suuri. Ikonin yläreuna on noettunut, samoin lampukan ripustin ja ketjujen yläosat ovat aivan mustanaan noesta. Lampukkaa tulisi siirtää hieman kauemmas ikonista, kuitenkin niin, että papille jää liikkumatilaa pyhän pöydän ja korkean paikan välille. On hyvin tärkeää pitää lampukan liekki pienenä ja sydänlanka puhtaana, jotta nokiintuminen pysyy mahdollisimman vähäisenä.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa. Esillä oli hyvin arvokas kalusto.

## Itäinen alue:

### Siilinjärven pyhän suurmarttyyri Georgios Voittajan kirkko

-Kaikista kierroksella vierailusta lähes kolmestakymmenestä pyhäköstä sisäilmaltaan hälyttävin. Oireita ilmaantui jo lyhyestä oleskelusta.

-Noettuneiden apsisikonin ja ikonostaasin ikonien puhdistus ajankohtaista. Petroksen töissä on lähtökohtaisesti liian ohut pintakäsittely, joten niiden puhdistaminen on erittäin hidasta ja vaikeaa. Tämän vuoksi ikonit tulee puhdistuksen jälkeen lakata (tai olifoida), jotta seuraava puhdistus tulevaisuudessa olisi helpompi. Ikonien pinnassa on paljon vaharoiskeita. **Pyhäkön henkilöstöä ja vapaaehtoisia tulee opastaa sammuttamaan tuohukset tukahduttamalla, ei puhaltamalla. Jokainen tuohus, joka puhalletaan sellaisen ikonin edestä, jonka suojana ei ole lasia, on kuluera seurakunnalle. Vahat voi poistaa vain ja ainoastaan konservaattori, joka laskuttaa siitä seurakuntaa.**

-Altтарin Ylösousemus ja 12 kirkkojuhlaa -ikoni, jossa lampukka oli liian lähellä (lampukka on jo poistettu) nokinen yläreuna pitäisi puhdistuttaa konservaattorilla. Sen voi viedä samalla, kun konservointiin menee muutakin.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Temppeli-ikonin edessä oli ikävästi säliää. Kiotan edusta pitää rauhoittaa ja sen eteen asettaa tuohusjalka tai lampukka.



## Tuusniemen pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin kirkko

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Altari-ikonin lampukka liian lähellä ikonia. Lampukka ylemmäs ja hieman kauemmas ikonista, joka on jo noettunut.

-Kirkon etuosan analogeilla oleville vanhoille Kristuksen ja Jumalanäidin riisallisille ikoneille kannattaisi teettää kiostat. Ikonit olisivat silloin järkevämmän kokoiset analogeille ja myös säilyisivät paremmin (huulirasva ja -puna).

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Juankosken Jumalansynnyttäjän suojeluksen kirkko

-Pyhäkkö on erittäin nokinen. Tulee kiinnittää erityistä huomiota lampukoiden liekkien kokoon ja niiden puhdistamiseen karstasta. Alttari on niin matala, että suitsuttaessa tulee käyttää pihkaa kohtuudella.

-Apsisikonin ja ikonostaasin ikonien puhdistus on ajankohtaista. Petroksen töissä on lähtökohtaisesti liian ohut pintakäsittely, joten niiden puhdistaminen on erittäin hidasta ja vaikeaa. Tämän vuoksi ikonit tulee puhdistuksen jälkeen lakata (tai olifoida), jotta seuraava puhdistus tulevaisuudessa olisi helpompi.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Muuruveden pyhän Nikolaos Ihmeidentekijän tsasouna

- Kierretyistä lähes 30:stä pyhäköstä tämä tsasouna on huonokuntoisin ja hylätyimmän oloinen. Tsasounan interiööri on nuhjuinen.

-Pyhän Vladimir Kiovalaisen ikonin ja pyhän Nikolaoksen ikonin siirto katedraaliin.



-Pyhän pöydän seitsenhaaraisen lampukan noettama ikoni tarvitsee puhdistusta.

-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

## Nilsin pyhän Johannes Edelläkävijän kirkko

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Altarintakaisen saattoristin kääntöpuolelle kiinnitetty, Ylösnousemusta esittävä uusi painokuva irrotettava välittömästi.



-Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa. Esillä hyvin arvokas kalusto.

-Kirkkosalissa Golgataryhmän takana oleva pyhän Aleksanteri Nevskin ikonin alla tulisi olla hylly. Lämpö nousee patterista ikonin alareunaan ja taustaan, kuivaa ikonia ja altistaa laudan käyristymiselle ja halkeilulle. Ikoni on jo käyristynyt. Hylly estää lämmön pääsemisen suoraan ikoniin ja myös varjelee jo stressaantunutta ikonilautaa halkeilulta. Vanhoja ikoneita ei tulisi riiputtaa seinällä niin, että ruuvit on kiinnitetty suoraan ikoniin. Puupohjiin syntyy riiputtamisen myötä jännitteitä, jotka halkaisevat laudan. Turvallisoin tapa ripustaa vanhat ikonit on asettaa ne hyllylle seinään nojaten ja ankkuroida ikoni silmukkaruuvilla seinään, jotta ne eivät pääse kaatumaan.

-Altarissa oleva vanha Jumalanäidin suojeluksen ikoni kaipaa konservointia.

## Maaningan Karjalan valistajien kirkko

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

- Valmistuspöydällä esillä oleva ehtoolliskalusto tulee säilyttää lukittavassa, ikkunattomassa kaapissa.

-Ulkovarastossa olevaa Haatalan tsasounan Pyhän Kolminaisuuden ikonia voisi ”tuulettaa” ulkovarastossa ja sen jälkeen pintapuhdistus konservaattorilla. Ikonin voisi sijoittaa esimerkiksi Käärmelahden tsasounaan alttari-ikoniksi.

## Luikonlahden pyhittäjä Aleksanteri Syväriläisen tsasouna

-Siisti ja hyvin pidetty pyhäkkö.

-Ikonit pääosin hyväkuntoiset ja puhtaat.

-Pyhittäjä Serafim Sarovilaisen ikoni kaipaa konservointia.



Valamon Kristuksen Kirkastumisen luostarissa 18.4.2026

Antti Narmala

Suomen ortodoksisen kirkon johtava konservaattori